

3. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 7 липня 2010 р. № 2453-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 41–42, 43, 44–45. – Ст. 529.
4. Комзюк А.Т. Адміністративний процес України : [навч. посіб.] / А.Т. Комзюк, В.М. Бевзенко, Р.С. Мельник. – К. : Прецедент, 2007. – 531 с.
5. Педько Ю.С. Становлення та правове регулювання адміністративної юстиції в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право / Юрій Сергійович Педько. – К., 2003. – 230 с.
6. Юридична енциклопедія : в 6 т. / за ред. Ю.С. Шемшученка. – К. : «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1998–2004. – Т. 3 : К – М. – 2001. – 792 с.
7. Скакун О.Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс) : [підручник]. – 2-е вид., перероблене і доповнене. – Х. : Еспада, 2009. – 752 с.
8. Юридична енциклопедія : в 6 т. / за ред. Ю.С. Шемшученка. – К. : «Українська енциклопедія» ім. М.П. Бажана, 1998–2004. – Т. 6 : Т – Я. – 2004. – 768 с.
9. Прилуцький С.В. Формування корпусу професійних суддів України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.10 «Судоустрій; прокуратура та адвокатура» / Сергій Валентинович Прилуцький. – К., 2010. – 223 с.
10. Шевченко В.П. Конституційно-правові основи військового правосуддя в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право» / Валентин Павлович Шевченко. – К., 2002. – 181 с.
11. Факас І.Б. Конституційно-правові основи військового правосуддя в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право» / Ілона Борисівна Факас. – К., 2009. – 178 с.
12. Про утворення місцевих та апеляційних адміністративних судів, затвердження їх мережі : Указ Президента України від 16 листопада 2004 р. № 1417/2004 // Урядовий кур'єр. – 2004. – № 224.
13. Питання мережі місцевих та апеляційних судів : Указ Президента України від 20 травня 2011 р. № 591/2011 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 39. – Ст. 1595.
14. Організація судової влади в Україні : [навч. посіб.] / за ред. І.С. Марочкіна, Н.В. Сібільової. – Х. : Одісей, 2007. – 328 с.

УДК 342.9

САВИЦЬКИЙ О.В.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СФЕРІ АРХІТЕКТУРНО-БУДІВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті на основі аналізу чинного законодавства України визначено нормативно-правові акти, що регулюють адміністративну відповідальність у сфері архітектурно-будівельної діяльності. Доведено, що порушення норм законодавства України, що регулюють адміністративну відповідальність у сфері архітектурно-будівельної діяльності, призводить до юридичної відповідальності, де домінуюча роль відведена адміністративній відповідальності. Незважаючи на детальну регламентацію окремих аспектів архітектурно-будівельної діяльності, у цій сфері ще залишається чимало невирішених питань.

Ключові слова: *нормативно-правовий акт, відповідальність, адміністративна відповідальність, архітектурно-будівельна діяльність.*

В статье на основе анализа действующего законодательства Украины определены нормативно-правовые акты, регулирующие административную ответственность в сфере архитектурно-строительной деятельности. Доказано, что нарушение норм законодательства Украины, которое регулирует административную ответственность в сфере архитектурно-строительной деятельности, приводит к юридической ответственности, где доминирующая роль отведена административной ответственности. Несмотря на детальную регламентацию отдельных аспектов архитектурно-строительной деятельности, в данной сфере еще остается немало нерешенных вопросов.

Ключевые слова: *нормативно-правовой акт, ответственность, административная ответственность, архитектурно-строительная деятельность.*

© САВИЦЬКИЙ О.В. – науковий співробітник (Науково-дослідний інститут публічного права)

The article, based on an analysis of current legislation of Ukraine, defined regulations governing administrative liability in the field of architecture and construction activity. Proved that the violation of legislation of Ukraine regulating administrative responsibility in the field of architecture and construction activity leads to legal liability, where the dominant role assigned to administrative responsibility. It is proved that in spite of the detailed regulation of certain aspects of architectural and construction activities in this area are still many unresolved issues.

Key words: *legal act, responsibility, administrative responsibility, architectural and construction activity.*

Вступ. Нормативно-правове регулювання будь-якої сфери суспільних відносин є тим фундаментом, на основі якого забезпечується розвиток та функціонування цієї сфери. Галузь архітектурно-будівельної діяльності приваблює багатьох дослідників. Обумовлена така зацікавленість тим, що ця сфера суспільних відносин врегульовується, як уже неодноразово зазначалося, різними галузями права. Відзначимо, що держава не може задовольнити вимоги та потреби усіх без винятку, окрім того, важливого значення набуває суб'єктивна сторона протиправного діяння, яку держава не в змозі контролювати, а також держава не може передбачати негативні наслідки таких діянь. Саме тому особливого значення набуває дослідження правового регулювання адміністративної відповідальності у різних сферах суспільних відносин, у тому числі й у сфері архітектурно-будівельної діяльності.

Постановка завдання. Метою дослідження є розгляд нормативно-правових актів, за допомогою яких здійснюється нормативно-правове регулювання адміністративної відповідальності у сфері архітектурно-будівельної діяльності.

Результати дослідження. Окремим аспектам правового регулювання адміністративної відповідальності у сфері архітектурно-будівельної діяльності присвячували увагу в наукових працях такі вчені, як: А. Берлач, Т. Гуржій, Т. Коломєць, В. Колпаков, С. Петков, Ю. Божко, О. Веденяпін, В. Кіценко, М. Мельник, В. Татьков та інші. Однак єдиного комплексного підходу до визначеної в нашому дослідженні проблематики так і не було вироблено.

До моменту проголошення незалежності Українська РСР, перебуваючи у складі СРСР, керувалася тими джерелами, які приймалися радянською владою, виходити за межі прийнятих нормативів чи приймати власні акти категорично заборонялося, законодавчі та підзаконні нормативно-правові акти приймалися виключно на основі та на виконання всесоюзних джерел. Такий стан справ призвів до того, що після розпаду Радянського Союзу нові державні утворення були неспроможні самостійно реалізовувати будь-які управлінські рішення. Тому не випадково Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про правонаступництво України» в якому зазначалося, що Закони Української РСР та інші акти, ухвалені Верховною Радою Української РСР, діють на території України, оскільки вони не суперечать законам України, ухваленим після проголошення незалежності України. Тому Україна є правонаступником тих прав і обов'язків за міжнародними договорами Союзу РСР, які не суперечать Конституції України та інтересам республіки [1].

Найбільш продуктивними виявилися перші п'ять років незалежності держави. Було розроблено цілу низку законодавчих актів, які забезпечували розвиток усіх галузей виробництва та самостійність держави. Сфера архітектурно-будівельної діяльності не є виключенням, її фундаментальні джерела також були прийняті в перші роки незалежності України. Але як і будь-яка галузь суспільних відносин, архітектурно-будівельна діяльність потребує постійного удосконалення своєї джерельної бази. Обумовлена така потреба тим, що, по-перше, галузь постійно розвивається, виникають нові й нові сфери, які потребують нормативного врегулювання, по-друге, виникають різного роду спори, які також потрібно вирішувати.

Говорити про юридичну відповідальність у сфері архітектурно-будівельної діяльності варто в контексті кола суспільних відносин, які можуть бути порушені або на які посягає правопорушник. Правовідносини у зазначеній сфері регулюються Цивільним кодексом України, Господарським кодексом України, Земельним кодексом України, які визначають загальні засади правового регулювання цих відносин, а також Кримінальним кодексом України, Кодексом України про адміністративні правопорушення, які забезпечують охорону таких правовідносин, а також забезпечують притягнення винних осіб до відповідальності за порушення норм у сфері архітектурно-будівельної діяльності. Крім того, відповідні правовідносини регулюються нормами, наведеними у законах України, указах Президента України, постановах Кабінету Міністрів України, наказах Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України та інших підзаконних нормативно-правових актах (див. табл. 1, 2).

Таблиця 1

Законодавче регулювання у сфері архітектурно-будівельної діяльності

Назва нормативно-правового акта	Зміст нормативно-правового акта
«Про основи містобудування», від 16.11.1992 р.	визначає правові, економічні, соціальні та організаційні засади містобудівної діяльності в Україні, спрямований на формування повноцінного життєвого середовища, забезпечення при цьому охорони навколишнього природного оточення, раціонального природокористування та збереження культурної спадщини [2].
«Про регулювання містобудівної діяльності», від 17.02.2011 р.	встановлює правові та організаційні основи містобудівної діяльності і спрямований на забезпечення сталого розвитку територій з урахуванням державних, громадських та приватних інтересів [3].
«Про запобігання впливу світової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва», від 25.12.2008 р.	прийнятий з метою стабілізації будівництва, підвищення платоспроможності населення, забезпечення реалізації житлових прав громадян, які потребують державної підтримки, стимулювання розвитку будівельної та суміжних галузей в умовах світової фінансової кризи. Цей Закон спрямований на подолання кризових явищ у будівельній галузі та на регулювання правовідносин, що виникають у зв'язку з будівництвом житла [4].
«Про будівельні норми», від 17.02.2011 р.	визначає правові та організаційні засади розроблення, погодження, затвердження, реєстрації і застосування будівельних норм [5].
«Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення», від 24.02.1994 р.	регулює суспільні відносини, які виникають у сфері забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя, визначає відповідні права й обов'язки державних органів, підприємств, установ, організацій та громадян, встановлює порядок організації державної санітарно-епідеміологічної служби і здійснення державного санітарно-епідеміологічного нагляду в Україні [6].
«Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудування», від 14.10.1994 р.	встановлює відповідальність юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців (суб'єктів містобудування) за правопорушення у сфері містобудівної діяльності [7].
«Про архітектурну діяльність», від 20.05.1999 р.	визначає правові та організаційні засади здійснення архітектурної діяльності і спрямований на формування сприятливого життєвого середовища, досягнення естетичної виразності, економічної доцільності і надійності будинків, споруд та їх комплексів [8].
«Про ліцензування видів господарської діяльності», від 02.03.2015 р.	регулює суспільні відносини у сфері ліцензування видів господарської діяльності, визначає виключний перелік видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню, встановлює уніфікований порядок їх ліцензування, нагляд і контроль у сфері ліцензування, відповідальність за порушення законодавства у сфері ліцензування видів господарської діяльності [9].
«Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», від 06.09.2005 р.	визначає правові та організаційні засади функціонування дозвільної системи у сфері господарської діяльності і встановлює порядок діяльності дозвільних органів, уповноважених видавати документи дозвільного характеру, та адміністраторів [10].
«Про благоустрій населених пунктів», від 06.09.2005 р.	визначає правові, економічні, екологічні, соціальні та організаційні засади благоустрою населених пунктів і спрямований на створення умов, сприятливих для життєдіяльності людини [11].
«Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», від 28.12.2007 р.	визначає правові та організаційні засади, основні принципи і порядок здійснення державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності, повноваження органів державного нагляду (контролю), їх посадових осіб і права, обов'язки та відповідальність суб'єктів господарювання під час здійснення державного нагляду (контролю) [12].
«Про технічні регламенти та оцінку відповідності», від 15.01.2015 р.	визначає правові та організаційні засади розроблення, прийняття та застосування технічних регламентів і передбачених ними процедур оцінки відповідності, а також здійснення добровільної оцінки відповідності [13].

Таблиця 2

Підзаконні нормативно-правові акти, що регулюють суспільні відносини у сфері архітектурно-будівельної діяльності

Вид нормативно-правового акта	Назва нормативно-правового акта
Указ Президента України від 08.04.2011 р. № 439/2011	«Про Положення про Державну архітектурно-будівельну інспекцію України».
Постанова Кабінету Міністрів України від 09.07.2014 р. № 294	«Про затвердження Положення про Державну архітектурно-будівельну інспекцію України».
Постанова Кабінету Міністрів України від 06.04.1995 № 244	«Про затвердження Положення про порядок накладення штрафів за правопорушення у сфері містобудування».
Постанова Кабінету Міністрів України від 05.12.2007 № 1396	«Про ліцензування господарської діяльності, пов'язаної зі створенням об'єктів архітектури».
Постанова Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 № 461	«Про порядок прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів»
Постанова Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 № 466	«Про деякі питання виконання підготовчих і будівельних робіт»
Постанова Кабінету Міністрів України від 27.04.2011 р. № 557	«Про затвердження Порядку віднесення об'єктів будівництва до IV і V категорій складності»
Постанова Кабінету Міністрів України від 11.05.2011 р. № 560	«Про затвердження Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України»
Постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2011 р. № 553	«Про затвердження Порядку здійснення державного архітектурно-будівельного контролю»
Постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2011 р. № 554	«Деякі питання професійної атестації відповідальних виконавців окремих видів робіт (послуг), пов'язаних зі створенням об'єктів архітектури»
Постанова Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 р. № 548	«Про затвердження Порядку проведення експертизи містобудівної документації»
Постанова Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 р. № 556	«Про Порядок обміну інформацією між містобудівним та державним земельним кадастрами»
Постанова Кабінету Міністрів України від 25.05.2011 р. № 559	«Про містобудівний кадастр»
Постанова Кабінету Міністрів України від 09.06.2011 р. № 701	«Про затвердження Порядку проведення державної експертизи інвестиційних програм (проектів)»
Постанова Кабінету Міністрів України від 31.08.2011 р. № 921	«Деякі питання відшкодування суб'єктом господарювання вартості відібраних зразків нехарчової продукції та проведення їх експертизи (випробування)»
Постанова Кабінету Міністрів України від 05.10.2011 р. № 1017	«Про затвердження Порядку здійснення контролю стану виконання рішень про вжиття обмежувальних (корегувальних) заходів»
Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 16.05.2011 р. № 45	«Про затвердження Порядку розроблення проектної документації на будівництво об'єктів»
Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 24.04.2015 р. № 79	«Про затвердження Порядку прийняття в експлуатацію і проведення технічного обстеження індивідуальних (садибних) житлових будинків, садових, дачних будинків, господарських (присадибних) будівель і споруд, громадських будинків та будівель і споруд сільськогосподарського призначення I та II категорій складності, які збудовані без дозволу на виконання будівельних робіт»

Продовження таблиці 2

Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 05.07.2011 р. № 103	«Про затвердження Порядку видачі будівельного паспорта забудови земельної ділянки»
Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 07.07.2011 р. № 109	«Про затвердження Порядку надання містобудівних умов та обмежень забудови земельної ділянки, їх склад та зміст»
Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 15.05.2012 р. № 240	«Про затвердження форм актів та інших документів, які складаються під час або за результатами здійснення державного архітектурно-будівельного контролю»

Висновки. Таким чином, порушення норм вищеперерахованих законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів призводить до юридичної відповідальності, де домінуюча роль відведена адміністративній відповідальності. Проведений аналіз джерел дає змогу зробити висновок про те, що, незважаючи на детальну регламентацію окремих аспектів архітектурно-будівельної діяльності, у цій сфері залишається чимало не вирішених питань. Так, наприклад, чи не найголовнішою проблемою, яка, з одного боку, стримує розвиток будівельного ринку України, а з іншого – часто призводить до порушень, є відсутність затвердженої містобудівної документації в населених пунктах. Це призводить до стихійної та безсистемної забудови населених пунктів, без урахування принципів сталого розвитку.

Список використаних джерел:

1. Про правонаступництво України : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 46. – Ст. 617.
2. Про основи містобудування : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 52. – Ст. 683.
3. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 34. – Ст. 343.
4. Про запобігання впливу світової кризи на розвиток будівельної галузі та житлового будівництва : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 19. – Ст. 257.
5. Про будівельні норми: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 5. – Ст. 41.
6. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 27. – Ст. 218.
7. Про відповідальність за правопорушення у сфері містобудівної діяльності : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 46. – Ст. 411.
8. Про архітектурну діяльність : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 31. – Ст. 246.
9. Про ліцензування видів господарської діяльності : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 23. – Ст. 158.
10. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 48. – Ст. 483.
11. Про благоустрій населених пунктів : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 49. – Ст. 517.
12. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 29. – Ст. 389.
13. Про технічні регламенти та оцінку відповідності : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 14. – Ст. 96.